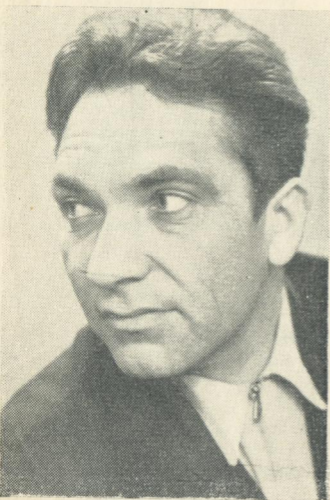

М. ДАНЬКО

Оло
ервоне

ЧОРВОНЕ СОЛО

Видавництво

«Прапор»

Харків

1967

М. ДАНЬКО

Данько Микола Михайлович народився 1926 року в селі Славгороді на Сумщині, в родині коваля. Брав участь у Великій Вітчизняній війні. Працюючи на заводі, одночасно навчався у вечірній школі робітничої молоді. У 1956 році закінчив Львівський університет ім. Івана Франка — здобув фах журналіста.

З 1956 по 1958 р. працював у Львівській молодіжній газеті «Ленінська молодь», а зараз — у Сумській обласній газеті «Ленінська правда».

Вірші Миколи Данька друкувалися в багатьох альманахах та республіканських журналах. У видавництві «Молодь» вийшла перша книжка поета — «Зоряне вікно».

«Червоне соло» — друга збірка Миколи Данька.

Ех, якби-то наше поле
Звичайнісіньким було,
Без хатини, без тополі,
Без калини за селом!

Не кохати, розлюбити
Вже було б його не гріх...
Але ж кров'ю перемита
Кожна грудочка доріг,

Кожне зело, бур'янинка,
Хлібні вусики врозліт.
Це — свята, жива сторінка,
Це — зелений заповіт.

Ти читай, що пишуть знову
Ті, хто тут кістками вріс,
Хто, прийнявши «за основу»
Поле, знав єдину вісь,

Чий зухвало обертався
Світ навколо колоска,
Хто на синіх неба тацях
Коровай несе в віках...

Як же можна відвернутись,
Занехаяти своє?

А вони ж, проклявши утиск,
Щебетали солов'єм...

Ех, якби то наше поле
Звичайнісіньким було,
Без хатини, без тополі,
Без калини за селом!

Коли згоряє залізо
Мужньо й зухвало навіть,
Просить у вічності візи
Ще на вазі прибавить.

Коли згоряють боліди,
Мчать через сині греблі,
Ниточку білого сліду,
Іскру лишають в небі.

Коли вмирають герої,
Ті, яких зло не скорило,
Сонце росте за горою,
Правда підносить крила...

О, як яскраво світиш, слово,
З тобою сонячно й смерком!
(Коли я чую рідну мову,
Душа — мов скрипка під смичком...)

О скрипалі, ідіть до мене!
Я на коліна упаду.
(Вгамуйся, серце, прешалене.
Квітує ж музика в саду...)

Ми не дамо вершечку всохнуть,
Ми тіло щепимо своє...
(Тополю, синю і високу,
Дводзьобий птах вночі клює...)

Крилом, як віялом імлистим,
Він заколисує рабів...
(А вітер хлюпається листям;
У степ — малиновий прибий...)

Над кожним листичком красивим
Я буду плакати з жалю...
Як мати над єдиним сином,
Благально руки заломлю.

(...За що люблю? За що страждаю?
Я так ненавиджу гнучких,
Хто язика свого взуває
В чужі та звичні личаки!)

Щось ніжно в полі шелестіло,
Щось тихо блискало в яру...
І сонце оплесками стріло
Усміхнену зелену рунь.

Із щемливим смутком все частіш дивлюся
на красу земну:
На високе сонце, швидкоплинні хмари,
дорогих людей...

О, якби можливо після себе жити
Хоч у тій росинці, що цвіте в траві!

О, якби можливо після себе знову віднайти себе,
Угиватись ніжно барвою і звуком, лагідністю форм,
І завжди кохати радісно-бентежно,
Відчувати гостро музику в крові!

Світе неповторний, величаве диво, горно золоте!
Молот блиска в небі. Ти куєш натхненно.
Ллється рясно піт.

О, навіщо, світе, ти вдихаєш в груди
Цю жагу безсмертя, цю жаску любов?

О, скажи — навіщо океан той в серці, полум'яний дух,
А життя даруєш, як на глум, коротку,
незбагненну мить?

Певно, щось замислив й недодумав трохи.
Підступи ж до горна, перековуй знов!

З далеких країв прилітають щодня літаки.
Привозять акторів, поетів і просто — людей.
І тягнуть вони за собою аеронитки
Із струмом високих, мов небо, промінних ідей.

В готелях і клубах, де клумби з ім'ям Колектив,
В голярнях, де бритви над шиями в'яжуть петлю,
У скверах, де вальси підстьобують круглі литки,
Клубки перемотують на язички й на «люблю».

Клубки перемотують на катушки голубі,
Блакитні, і сірі, і чорні — заціплених душ,
І струми гудуть, трансформуються у голові,
Щоб мудрі витали, а ниці звивались, як вуж.

Ревуть небеса, обсипаються чорні зірки
На трави, які звеселив казочками Лінней...
З далеких країв прилітають щодня літаки.
Привозять акторів, поетів і просто — людей.

Я люблю казково-ненормальних,
Хитромудрих, схожих на дітей,
Безпорадних дурнів ідеальних,
Білих круків між людей.

Сірничка вони об воду крешуть,
Ждуть троянд в снігову каламуть,
Вивертають гаманця до решти — і
Першим-ліпшим віддають.

Все у них виходить надто смішно,
Через пень-колоду, навпаки,
Грубіянть, там, де треба ніжно,
В сімдесят — мов парубки...

Ці не зрадять обраній дорозі,
Мури розбиватимуть чолом,
Як впадуть, то в мрії на порозі,
Душу висвітять цілком.

Всяк глузує над цікавим дивом,
Та услід кахика: «Подивись!»
А помре дивак — сто сот щасливих
Навіть тим, що з ним жили колись...

Як же не любити ненормальних,
Що без мірки нормою стають,
Всіх останніх в черзі, вічно крайніх,
Без яких на святах п'ють?

Сумно мені, як побачу, що бавиться хлопчик знов
іграшковим пістолем,
Серце ледь-ледь не заплаче: «Невже, мій синочку,
ти відчуваєш війну,
Наче кажан перешкоду над лісом чи полем?
Знаєш прикмету страшну?»

Як би хотів я, щоб грався ти квіткою ніжно,
був добротливий, як промінь,
Був щиросердий, сміявся ласкаво та втішно,
палко людину любив,
А над усе Батьківщину, не жив як сторонній,
не дармоїдно ти жив!
...Сумно мені, як побачу, що бавиться хлопчик знов
іграшковим пістолем!

Скороспілим яблуком упало
Літечко до ніг,
Налетіли, поклювали
Білі птиці...
(Сніг!)

Піднялися. Пір'ячко — стовпами.
Все над головою...
Залишили знов на пам'ять
ще сивинку...
(Ой!)

Щастя! Його вже я, друзі, зустрів.
Це — витерти краплі поту,
І, мов риба,
Що вирвалась із ятерів,
Шубовснути
знову в роботу!

Вже хочеться судить по-філософськи,
Що кожний вік свою принаду має:
Неклопітно і тепло біля соски.
Дитинство! Ти мов рибка у Дунаї.

Чарівна юність у розповні цвіту.
І красен час розкішного змушніння,
І сяєво призахідного літа,
Коли не ятять душу нам хотіння.

Коли не твердість, ніжна м'якість воску,
Глибинна мудрість серце зігрівають...
Та... краще б не судить по-філософськи,
Що кожний вік свою принаду має!

Як жили мої поляни ще в печерах над Дніпром,
Псклонялися Перуну в чорнім шелесті дібров,
Й свято вірили з колиски:
Самоцвіти — з блискавки!

Прикрим берегом ходили, виглядали із кущів:
Може, грім ударить в хвилю чистим огниськом вночі?
Гей, то вийшло би намисто
Ладі красній з блискавки!..

О наївність солов'їна, ти розбита, мов скудель,
Але серце добре знає: все найкраще у людей,
Як приглянутися зблизька —
Самоцвіти з блискавки!

Міщух... Він любить в річці мул.
З нори не витягнеш за ноги...
Ах, не нагадуйте йому
Про те, що хтось страждав за нього!

Мовляв, навіщо ворушить
Давно переболілі рани?..
І сон псують, і апетит
Мистецтво книги і екрану.

Усе про кулі та про культ,
А де елей, а де цукерки?
(...В кіно — «Тарзан», «Три мушкетери»:
Мерщій, запінившись, крокуй!..)

Міщух... Він любить в річці мул.
З нори не витягнеш за ноги.
Ах, не нагадуйте йому
Про те, що хтось страждав за нього!

Цураєтесь свого, глузуйте із нього?
О боже мій, яка ганьба!
І терпить вас земля? І вам не всохли ноги,
Перевертні і вилупки раба?
Коли б я міг, коли б —чарівну силу,
Розтер би вас на порох з порошин...
І на сльозах своїх ми б тісто замісили
І виліпили пам'ятник страшний.
...Фантазіє моя! Ти бачиш люті муки?
Ах, навіть ти перед завданням «пас»!
Ми б виліпили вдвох у профіль і анфас
На постаменті пса із тулубом гадюки,
Нехай би височів і кидав тіні чорні
У всі віки, як пам'ять про лакіз.
Щоб відвертало всіх від підлого учора,
Щоб так, як я, плювали в вас колись.

Задихаються в побуті
Не побиті в бою,
Між клопів і між клопотів,
Не ідуть в кабалу.

Там, де скорені плюшкини
Тягнуть все в гаманець,
Золотою пелюшкою
Шелестить прапорець,

Ім, романтикам, мариться
Шабля красна навскіс,
«Марсельеза» й «Камаринська»,
Степовий обеліск...

Потаємною лютістю
Сяють іскри зіниць...
Я із вами, я з юністю,
Щирість Щорсів, приснисть!

Пливе моє кохання, мов рибка по Дунаю.
Лебідкою пливе, голубкою пливе
На хвилях ласки й маю.

Я вийду рано, стану над урвищем, над виром,
Покличу вітра: «Гей, із зір плетімо сіть
Великої довіри!»

Що буде — скаже доля... Що вловимо — не знаю,
Можливо, золотий промінчик на воді,
Лише примарний зайчик?..

Пливе моє кохання, мов рибка по Дунаю...

Самітне вогнище в степу
На золотих долонях тиші...
Що є красивіше й сумніше!
Воно священне, мов табу.

Горить розбурхане, грайливе,
А навкруги — ані душі,
І квіти сяють, і ножі
В його натхненному пориві.

Ще ніжно дихає у ніч
Палкою близькістю людини...
Несіть, як в храм, свої льодинки:
Сердець і рук, холодність віч.

Воно жадає недаремно
Спалити на золу корал.
У ньому дух живе недремний,
Зажура: чом я не олтар!

Круг сонця мчала велетенська куля,
Сповита у веселковий туман.
А на землі стояв козак Микула.
Нога — в Карпатах, друга — за Тамань.

Здійнявши руки в космос, мов антени,
Він мудро слухав музику зірок,
І місяць приймачем був на раменах,
Заквітчаних у ружу й колосок.

Та враз угледів щось страшне, вогнисте
В розкриллях рук. Воно спадало вниз,
Воно зростало не утричі — в триста,
Все ближче й ближче... Ось уже повис

Пекельний хвіст над темним небокраєм,
Земля, немов осиковий листок,
Болюче затремтіла ...Вивергає
І там, і тут вогню бурхливий стовп.

Здригнулись люто гори й океани,
Злетіли хвилі водяні до неб,
І ринуло громаддя невблаганне,
І був потоп на український степ.

Але не впав і не знеміг Микула,
Молодика до серця притискав.
Росла вода, грудей його сягнула,
На кулі голуб тужно крила склав.

Тоді він місяць відштовхнув від себе,
А пташку на плече пересадив.
І заясніло ураганне небо,
Гроза ущухнула. Розвіявсь дим.

Світало. Тиша. Хвиля каламутна
Спливла із закривавлених колін,
Упрягся він
У сонце, мов хомут,
І землю став орати...

Ні, ти давня, як море і кров,
Наша мова, нескорене диво!..
Хтось топтав, хтось палив, хтось боров,
Не спалив, не розвіяв із димом.

Ти живеш!.. Що зробив той Геракл
У порівнянні з сонячним словом!
Проти неба повстала гора,
Проти дуба — гречана солома.

Проти неба... І доля колись
Нам в уста поціляла громами.
О ясний колоску, не колись,
Серця ти нерозщеплені грани.

Ти — дзвінкий солов'їний десант...
І якби не було тебе, срібна,
Я, співаючи б, вигадав сам
Щось безмежно красиве й подібне.

Приїжджає мати,
Дивиться:
«Ой гарно, гарно!
Ще й підметено...
Мабуть, женився?»

Сміюся.

«Невже сам підмітаєш?»

Авжеж.

«Та воно в шляпі
Ніби й невдобно!».

Сміюся.

Свята мати!
Не знає мати,
Що як скинуть шляпу,
То хоч в двірники йди.

Білий локон. Біле море. Білий лебідь...

Чи любила коли-небудь

Ти мене, як берег хвиля?

Чи любила?

Я поклонник сонця, бурі, громобою...

Чи навіки ти зі мною?

Чи не кинешся навіки?

Чи навіки?

Тільки в битві справжнє щастя. Тільки в битві!

Стань же поруч, мрії витвір!

Крок за кроком, вище, вгору...

Стань же поруч!

Дуже добре, що буває
Чисте небо і грозове,
Що веселої співають
І печаляться з любові.

Дуже добре, що дороги —
То в долину, то на гірку,
Бо не страшно анітрохи,
Бо ніскілечки не гірко...

Дуже добре, що у руки
Не дається качка й рибка:
Треба лучити із лука,
Над водою стати дибки.

Дуже добре, що у битві
Зверху — мужні та хоробрі...
Слава бурі, не молитві.
Дуже добре! Дуже добре!..

Я життя таким приймаю,
Необтесаний цей мармур,
Сонце вирізьбимо, знаю,
Вірю: ллється піт не марно!

Стрілися очима...
Стріли серця пронизали. Трунок — мед.
Дівчино нічийна,
Як ти хутко поламала гордощам моїм хребет.

Погляд ніжний, чистий —
Схожий він на капітана, що уперше йде у рейс:
Буде в морі вчитись,
Як бороть шторми кохання десь.

Я знаю справжню мужність,
Одне страшне геройство.
На нього здатні дужі,
Здійснить його не просто.

Простіше в ніч похмуру
Іти на блиск багнета,
Сліпучу амбразуру
Закрити кулемета.

Простіше цвяхам руки
Заломлені віддати,
Прийняти ватру — муку,
Гукнуть вогню: «Вода ти!..»

Я знаю справжню мужність,
Одне страшне геройство,
На нього здатні дужі,
Здійснить його не просто.

Нелегко, бо до впаду
Іти на подвиг треба:
Це — вміти слухать правду
Гірку-гірку про себє!

Ровесники! Сини грозових літ...
Життя давало доброго вам часу.
Не грали ви в Чапаєва та Щорса,
Над прірвою ходив зелений світ.

Ми біля вогнищ залишались вдома
Не бавитись, лише порядкувать,
Бо як не як, а чоловіча стать,
Хоч і хистка — зате підпора вдовам.

Маленькі руки ворожили скрізь
І не були кощунством наші чари:
Приборкані чепіги не пручались,
Трави лягав мереживний укіс...

Чекали, як помилування суду,
Трикутників солдатських матері.
Ми чули їх зітхання на зорі,
Ми розуміли їх жіночу скруту.

І надто рано смуток заплітав
В куточки уст розважливу суворість.
Поважні в мові і в ході нескорі
Ставали хлоп'яки не по літах...

А матерям боліло це, напевно,
Кивали головою не дарма:
«Роботи, синку, спішної нема.
Отам цяцьки... Біжи, поки не темно».

Як ображались ми: «Нізащо в світі!
Нам— іграшки? Та за яку вину?»
...Коли великі бавляться в війну,
Дорослими стають маленькі діти.

Я один... Похмура завірюха
Засліпила золоте вікно...
Під дверима кашляє хтось глухо,
Нерішуче топчеться давно.

То підійде, то відступить трохи,
Шелестить розкиданим плащем.
І дзвенить в душі струна тривоги
Все гучніше голосним плачем.

Я вслухаюсь в невиразні звуки:
Скрипне клямка, тихо зойкне ключ...
Хто ти? Озовись або застукай,
Тільки невідомістю не муч.

Може ти, це ти, моя любима,
Заблукала у лютневу ніч?
Красне щастя сплутало дверима,
Снігом все обліплене до віч?

...Раптом тінь з'явилась сумовита.
Упізнав! Ти — старість, далебі.
Що ж! Ночуй, як ніде прихилитись,
Відпочинеш — станем на двобій!

Коли жінок цілуємо жагуче,
То сіємо квітки по зоряному дну,
Із всесвітом стрибаємо із кручі,
Зливаємось в гармонію одну,
Коли жінок цілуємо жагуче...

Коли в ріку Вітчизни крапля крові
Впаде із серця у часи громові,
Щоб ворогам шляхи перепинить,
Пean співають предки в рідній мові,
Ми вириваєм у безсмертя мить!..
Коли в ріку Вітчизни — крапля крові...

П овдягали чорти
Овечі шкури.
О всевишній, чи й ти
Хвалу їм куриш?!

За столами сидять,
Ласкаві й хитрі.
Той панок, той суддя,
Той піп у митрі.

Суєслови усі,
Безусі й сиві.
Шелестять, як в вівсі
Гадюки сині.

Зав'язали вузли
Родимі принци.
Це ж вони возвели
Брехню у принцип.

Осквернили багном
Святі ідеї...
Батогом, батогом!
О дух плебеїв!..

Забирайтесь, благі,
З усіх евангелій.
Я не проти богів,
Я проти ангелів!

Ревматизм викручує ноги, мов перевесла,
Ледве дибає, ой сивесенька, ой стара!
Ледве дихає. Відшуміли неньчині весни.
А вона саджає грушки побіля двора.

Посадила сім деревець... Людей попросила
Хоч по пригоршні хлюпнуть криничної води.
На поріг зійшла. Усміхнулась сонцю насилу,
Подивилась журно, кожній шепнула: роди!

Семеро було, та усе чорняві соколи,
Оченята синьо, мов терен, гарно цвіли.
Проводжала з колиски до столу, потім — до школи.
Ждала довго з війни...

Посадила ненька грушки і рученьки добрі
Склала понад груди... Вікно мерщій навстіжень!
Хай душа летить до Василька, Павлика, Борі...
До семи грушок ще загляне вона, та й вже.

Душа співця не має ватерлінії,
Не діє тут закон ваш: «Ось по це...»
Як вимірять, як зважити процент
Сумління? Чи красу тонкої лілії?

Тут навантажуй, скільки поталанило,
Всього себе до крапельки віддай...
Зрадлива часу буряна вода,
Човни порожні буде всі поламано!

На прилавок юної Зими
Золоті та райдужні червінці
Тихо сиплять клени...

Хочуть відкупитися вони,
Хочуть задобрити чарівницю.
О мої колеги!

В неї стільки, стільки є скарбів
На землі і в небесах високих,
В хмарах срібно-темних!

Полотна сувої голубі
Кине на степи, ліси, потоки —
Всенький світ застеле!

Бери мене, мов яблуко достигле,
Ласкаво, але жадібно бери.
У ці ясні осінні вечори
Ти говори, як листя, тихо-тихо...

Стелися шовком золотим до ніг,
Щоб серцю раптом стало тепло й м'яко...
Не бійся, ні! Не потопчу я їх,
І не поставлю вказівного знака!

Я тільки помилуюсь наодинці
Тим листям, що для іншої цвіло.
Все'дно ж його на вулицю змело
Недбалим вітром в білій багряниці.

Бери мене... Я — мрія промениста
Всіх білозубих, дерево в раю...
О, не мовчи! Я ж яблуко даю!
А ти мені шкодуєш навіть листя?

Муко моя! Радість моя!
Стільки вогню! Серце палає...
Йдуть кораблі в білі моря
Місячним плаєм.

Час вже, мабуть, інші пісні
Нам полюбить... Чуєш, Миколо?
...Йдуть кораблі. Сняться у сні.
Котиться коло.

Хто навчив? Хто посадив
В клітку тебе марних ілюзій?
...Йдуть кораблі в дивні світи
В місячнім крузі.

Муко моя! Радість моя!
Стільки вогню! Серце палає.
...Йдуть кораблі в білі моря.
Жду-виглядаю.

Сидів у клітці, в готельному лементі, як міф,
що почав сивіти...
І гукав слова він мовою племені, якого вже немає
на світі.
Папуга-диво, папуга, як забавка, смішний для панів
картинних.
Відстібнувши срібні, сяючі запонки, вночі і вдень
регочуть кретини.
Цукерки, люльку невільнику тицькають: «А ну, озовись,
прокаркай!»
І папуга уперто дзвонить, мов крицею, гуде, гуде
рефреном: «О, кари!»
Але нікому, нікому рокованих тих слів не збагнуть,
як символ.
...У степу чужинці крешуть підковами по серцю, серцю,
топчуть щосили...
Обляже втома в готелі, як в череві, і ніс запада
дзюбатий.
І папузі сниться мангове дерево, на гіллях всі плоди
розіп'яті...
О боже, як сумно!

Розступились кам'яні
Мури ночі на майдані.
Грає соняшник мені
Стародавнє
Щось на скрипці.

Сяйво радісне свічок —
Золотаві пелюстинки.
Ніжно бігає смичок
Безупинку,
Славить сонце.

Він, неначе ворожбит,
Що прийшов до нас від скіфів
Із далекої доби,
Мов листівки
Про кохання.

Душа, мов келих, повна-повна
Тобою, ти — напій живий,
Який промінчиками вїй
Знов відкорковуєш любовно.

О, як жадаю власне щастя
Покласти з вдячністю до ніг,
І теплим дощиком упасти
На квіти радощів твоїх!

Все крається навпіл,
Все треба розщепити,
Як колоски в снопі
Уговтаного жита.

Там мікроскоп, там штик
Пускають люди в діло.
Поезіє, лиш ти —
Єдина, неподільна.

Ти — древня, мов Тібет,
Ти — юності рушій.
Не відділить тебе
Нікому від душі.

Розгублена, простоволоса, ти кликала і проклинала.
(Відсвічував ясний асфальт, хиталася, мов
у дзеркалах).

За обрії за малинові розтерзаність несла в очах.
(Хиталася вночі і вдень, при місяці і при сонцях).
Засмученість неісходима, пекельнії душі квартали.
(І соняхи, куди вона, голівоньки все повертали).
Єдиного занапали розбійники, злі яничари.
(Питалася в голівок тих: «Соколонька не зустрічали?»)
Відкликнувся та яворонько: «Матусенько, серця не край.
Не вмер я, живий живу, бо впав я за рідний край».

Любов! Уже ти за порогом,
Вже квітнуть терни на межі.
Не ворухнулося нічого
В моїй душі.
Я радий цій метаморфозі,
Стабілізації сердець.
На обрії — весняні грози,
Зимі кінець...

Щось вночі довбало віконце в небі;
Відшукало раптом, з'явилося сонне
Кольору пожежі, мов півня гребінь,
Сонце червоне.

Тихо, тихо стало, барвисті крила
Піднялися вгору — ясні знамена! —
Райдужним, веселим півсвіту вкрила
Хвиля шалена.

Вітер сурми видув, мов скло, прозорі,
Солов'ї і квіти кружляли в танку,
Дзвінко щебетали в могутнім хорі:
Здрастуй, світанку!

Натомлена розкошами кохання,
Увагою численних ласунів,
Ти слухаєш неначе у півсні
Тисячолітні фрази залицяння...

І думаєш: «Які знайомі лиця!
Із книг яких? З яких вони вистав?»
І грає тихий усміх на вустах,
Під віями, у звужених зиницях...

Але така — мов озеро осінне,
Ще більш принадна і ще краща ти,
І не один благання: «Пощади»
На мрамур ніг твоїх струнких розсіє.

В космічний вік ідилія — воли,
Вечірній степ і безтурботний спокій,
І небеса, незаймані й глибокі,
Над полум'ям в тумані ковили.

Усе добуте мирно, самотужки:
І тепла тиша, і лагідність мрій...
У казані на палиці хисткій
Щось пробулькоче і затихне юшка.

Сидиш отак під зорями... Один,
Немов козак Мамай, але ніхто ти.
Душа правдива — то твої банкноти,
Ти просто українець — землянин.

Навколо казка степова одвічна:
Сахнеться совка... Журавель побіг.
То блисне око, то воловий ріг
Зарошений засвітиться, мов свічка.

Багаття мерхне, попілець зотлів...
І сниться: в тебе — струни, а не вії.
Поклавши білий місяць в узголів'ї,
Ти руки звисив аж на край землі.

Як багато краси! Як багато спокуси!
Але ж серце одне, ой, маленьке, одне.
Як усе це вмістити у ложе Прокруста,
Щоб лишилася суть, щоб не втратить ніде?

Щохвилини на світ я дивлюсь, мов дитина,
Ще нічого не бачив, головне не збагнув:
І квітки, й небеса з голубого сатину,
І зіниць дорогих божевілля вогню...

Пам'ятаеш, колись ти мені написала,
Щоб не кликав тебе? Сіроока, прости.
Знову кличу в душі, в необжитих вокзалах,
Біля щастя твого вже розставив пости.

Бо не можу прожити... Я не можу, ти чуєш?
Ні, не чуєш, глуха, молодої грози...
А жоржини — навкруг, і Марійки, й Катюші,
Я учуся абетки, я жадаю краси.

Дід Мороз через гори потопав,
Злото-срібло роздав синам.
Перед буйним зеленим потопом
Басувала біла весна.

Юний вершник сидів гордовито,
Бубон сонця вгорі тримав,
І вдаряв (це було, як молитва!) —
Виростали каміння й трава...

А педант на педалі машини
Натискав (о лакиза, не князь!..).
Повні пригорщі даски людина
Простягала й поїла коня.

У княжому палаці — дитсадок,
А нижче — праліс, староденні сосни,
І лебеді на озері, і млин,
Що бухкотить шипінням паровозним.

Я був тоді малесенький-малий,
Та все либонь до крихти пам'ятаю:
Той затишний комунівський куток
Теплом дитинства райдужного сяє.

Ще й досі чую голубий дзвінок,
Що кличе на прогулянку в алеї...
Вже добра няня з прапорцем стоїть,
Ми весело щебечемо круг неї:

«До лебедів!» «В часовню поведіть,
Там хід підземний!» «Будемо слухняні...»
І ватаг наш — калинова краса —
Від галасу та сонця знову п'яна.

Як маятник, хиталася коса —
Невинний знак дівочої тривоги...
Ми рушили у мандри, в білий світ,
За цілих сотню кроків від порогу.

Ось та підземка... Вогкий холодок
Струмить в обличчя. Мертвий камінь всюди.
І няня повідає вже: «Цей хід —
Попід селом, аж ген до лісу буде.

Туди колись, бувало, княжий рід
Ховався від татар в часи руїни.
Внизу криштальний дзюркотів струмок,
Висіла зброя на замшілих стінах...»

О, як хотілось нам бодай разок
Пройтися підземеллям в сиву казку,
І вогника нести, мов колосок,
І таємницю відчувати жаско!

З парасолькою барвистою
Ходить осінь по Україні...
На шиї — намисто:
Терен, червона калина...

Грайлива, весела,
Стукне пальчиком в віконце
І сховається за селами:
Нумо, угадуйте — хто це?

Зіткала нарешті
Сукню білу з павутиння,
Подолочки помережані:
«Чим я вам не господиня?»

З парасолькою барвистою
Ходить осінь по Україні...
На шиї намисто —
Терен, червона калина.

Прожити хвилю більше,
Хвилю менше —
Йй-богу, друзі,
Не у цьому суть.
Боюся я,
Мов той жниввар — пожежі,
Що після смерті
Мертвим назовуть.

Коли не можна бути,
То хоч тінню
Лишитись хочу
В сонячнім бутті,
Козацьким
Обеліском на путі,
Щоб промовлять
До серця і сумління.

За селом — червоне соло.
Сонце. Плесо сонних хмар.
Ранок вішає навколо
Солов'їний календар.

Буйним цвітом, гіллям повен,
Тоне в хвилях, тоне в них:
Через річку править човен
Юний Червень-чарівник.

Він стоїть, мов князь весільний,
Поруч — краля у вінку.
З українським хлібом-сіллю
На дзвінкому рушничку.

В купу — хмиз! Купало, в коло!
Чобітками часто вдар.
...За селом — червоне соло,
Солов'їний календар!

Сниться море мені,
Сине сонце між скель,
І пливе вдалині
Золотий корабель.

Самоцвітно сія,
Мерехтить, виграє.
Мабуть, юність моя,
Мабуть, щастя мое...

Не гукай, не кричи,
Вже його не спинить.
На самотнім плечі
Чорна чайка сидить.

...Сниться море мені,
Сине сонце між скель.
Корабель мій на дні,
Золотий корабель.

Не треба простоти,
Коли простакувата,
Як господи прости...
Але за що прощати?

Не треба ситих слів.
(Так, так, є сите слово!)
Сідають на ослів...
Як мухи на ослові.

Не треба баечок!
(Лукавити навіщо?)
Не ляже на бочок
У ліжко правда віща.

Не треба синій флер
На обрій накидати...
Шикуйтеся тепер,
Поети, як солдати!

Коли тебе горе спіткало в путі,
Ти впав, ти згораеш у тузі,
І нікому руку подать в самоті,—
У тебе немає друзів.

Коли ти у нетрях життя заблудив,
Мов загнаний звір у ярузі...
І нікому крикнуть: «Ось стежка! Іди...»,—
У тебе немає друзів.

Коли ти меча на своїх ворогів
Виковуеш люто у кузні,
І дужий тобі пособить не схотів,—
У тебе немає друзів.

Коли тебе в путах на суд поведуть
Неправі, віддавши нарузі,
І тільки каміння на плечі впадуть,—
У тебе немає друзів.

Коли тебе славлять за чин, за пиріг,
Які не роздав по заслuzі,
І чуєш одну похвалу, а не сміх,—
У тебе немає друзів.

Коли тобі правду у вічі скажуть
Боятися, неначе катюзі,
Тобі не радіти потрібно — ридать,—
У тебе ж немає друзів!

Сині очі з поволокою
Осявали все навкруг.
І сідав на білі локони
Тополиний ніжний пух.

Так літа пливли, як в мареві,
У завітчаний туман...
«Чому личенько захмарене?»
«В мене пароньки нема...»

Знов і знов п'янкими трунками
Поять серце солов'ї.
Находилася з дарунками
На весілля не свої.

Ті дарунки знадобилися
Не одній, не одному.
А тобі за те наснилося,
Що всміхаєшся йому,

Не чужому, не хвилинному,
Не тому, як третій сніг...
Скільки пуху тополиного
Вітер звів навесні!

Були боги і на землі, і в небі.
Їм пам'ятники ставив Переляк:
Драконові, Персею, Андромеді,
Короні і Корові короля;
Навперебій улесливці спішили
І на сузір'я почепить ярлик.
Туди катів підсаджував язик...
Та не сховати у торбині шила.
Ви чуєте? Регалії в крові,
На Арфі тій напнуті наші жили*.
В безодню вергнем трони й королів.
Двадцятий вік гряде! Двадцятий!..
І скоро будуть славою сіяти
Зірки Людини в небі й на землі...

* Регалії Фрідріха Другого,
Арфа Георга — колишні назви
небесних сузір'їв.

Ви думали, що вже нікого
Я після вас не полюблю,
І висловить хотілось трохи
І співчуття мені й жалю.

Але от знову прорахунок...
Жіноче серце крає злість.
Пливе моя любовна шхуна
До солов'їних передмість.

І стрічі випадкові болем
Стискають серце у клубок;
Здригнувшись, певно, мимоволі,
Ви раптом стишуєте крок,

Недбало зрізуєте скоса
Ревнивим поглядом її,
Мов по ножах йдете ви боса,
Немов княжна серед руїн.

...Не вам дісталось жаліти,
Та смуток палить і мене.
Я думаю: жінки — це діти.
Хто їх, в безумстві, проклене?

Мільярди зір потухли, відцвіли,
А сяйво довго литиметься з неба.
Не тільки жменьку сивої золи
Людина залишає після себе.
Я вірю, знаю, не дарма жили
Орач і воїн, і співець завзятий.
Вкраїни серце билось в кожній хаті...
Ні, не дарма любов і гнів несли
Кремезний степовик, господар славний,
І той, хто в час кривавих завірюх
Ішов на смерть за прапор наш державний.
Вогні, вогні! Засвічені, недремні.
Бійців нетлінний і незглибний дух...
Не порох після них лишився — кремінь.

Хатня зіронька світилася
На лискучім ланцюжку,
В бубликгнулася потилиця,
Наче в кізки на лужку.

Ти, бабусю, й справді паслася
На священних дурманах...
Знову бачу сиве пасмечко
І в кутку таємний страх...

Тихо-тихо сонно блимала
Іскра синя уночі.
Осипалися калиново
Матір-божої плачі.

Ти несла всього до матінки,
Живота свого жовтяк...
О лампадко! Чорний маятник
Нерухомого життя.

Якщо ти вмієш думати хоч трохи,
То зрозумієш хутко, на півслові,
Що всякий смуток, надто безпредметний,
Це — наш вельмишановний егоїзм.

Там, де зажура, в'януть добрі руки,
Там, де зажура, в'януть ніжні руки,
Там, де зажура, в'януть сильні руки,
На перехресті людяність стоїть.

Невже у тебе найгіркіше горе?
Невже у тебе виняткове лихо?
Невже у тебе більша серця рана?
То все — дрібниця, найстрашніше — смерть.

Але своїм мовчанням, невтручанням,
Байдужістю, дурною глухотою,
Зневірою, бездумністю сліпою
Ти люте зло привабиш на поріг...

Воно напевно прийде до сусіда,
Воно у шпарку заповзе до друга,
Воно з повітрям залетить до тебе,
О, скільки зла наробить егоїзм!

Коли горить тайга і полум'я шалене,
Мов табуни звитяжних коней, мчить,
Вогонь пускають стрічний... Наче щит
Прикриє він населення зелене.
Отак і в нас (я паралель знайшов!)...
О, як не знали, друже, ми з тобою,
Що можна стрічною маленькою любов'ю
Згасить безмежну, як пожар, любов!

Велетні жадають відпочинку
Не від справ великих, від дрібних.
Упаде на око порошинка
І затулить цілий світ для них.
Ім би гори зрушувати з місця
І не знати горя у цій грі,
Бавлячись

і місткістю і міццю,
Море понести в однім відрі.
Ім би небо підпирать плечима,
Ім би сонця підкидати сніп,
А вони на мікронезначиме
Витрачають силу і пісні.
А вони заплутались в тенетах
Пересудів, наклепів, обмов...
А вони ж поети, не аскети,
Ім потрібна і жива любов.
Ім потрібна ласка синьозора,
Наче дітям треба їм лестить...
Велетні ідуть підняти гори.
Так будуймо ж через твань мости!

Мене втомили ці низькі будови,
Де коминів некучерявий дим
Підстрижений під гребінець один,
Де дні короткі, але ночі довгі.

Де причаїлись в тополиній тиші
Одноманітність, згладжені кути...
Тут смуток і застій — страшні кати,
Наполовину тут живеш і дишеш...

Хоч би одна споруда світлозора
Забовваніла, вищою була,
Щоб кликала, здіймалася, цвіла,
Щоб не дрімав я, а тягнувся вгору...

✻ ✻ ✻

Ох, як я завинив перед тобою!
(Перед тобою чи перед собою?)
Ідуть крізь серце спогади юрбою,
Душа гуде, немов на сполох дзвін.

Закрию очі і стискаю скроні.
(Твої стискають чи мої долоні?)
Квітки жалю цвітуть в устах солоні,
Блакитна й біла — буйні квітки дві.

Це ж їх посіяв променистий вітер
(Любов і вітер — п'ять ворожих літер!)
В криниці утопили стільки відер,
А хтось таємний люто поливав.

Ох, як я завинив перед тобою!
(Перед тобою чи перед собою?)
Ідуть крізь серце спогади юрбою,
У небо смутку ткнулась голова.

✻ ✻ ✻

На всю тебе таку, мов вирізьблену з сонця,
Не можу без захоплення дивитись
І не співають: Осанна! З краплі, з волоконця
Природа творить диво... Що за відтиск!

Де був зразок? Зразком є ти і змісту, й вроди.
Я завдяки тобі, моя кохана,
Милуюся бунтарським генієм природи.
Він теше, ліпить і травинку, й камінь;

Пучками пелюсток орнаментує щєбінь —
То роз'єднає, то в вінок зів'є їх.
...І якщо в віршах цих є гарне хоч що-небудь,
Це — тільки відблиски краси твоєї...

Затишне огнище у полі, край села,
Де все виказує осілість незворушну:
І тіняві дуби, і староденні груші,
І царина в бузку над крутояром Псла.
Тут воля споконвік незаймано цвіла,
Тут пестять не розбій, а соняшник і ружу.
Тебе я, любий край, вповить у пісню мушу —
Поріг, немов крило, і синю смужку скла.
Віконечка в стіні попід замшілу стріху;
Колись та шибочка сіяла нам на втіху;
Крізь неї споглядали ми на світ давно,
Та небагато бачили либонь свого.
... Поповичів шлемо на сонячні дороги,
Щоб рідна хата мала зоряне вікно.

Розумію тебе, Ікаре,
Відчуваю Галактик пульс.
І руками розгрібши хмари,
Я у скельця зірок дивлюсь.
Ми — в легенді. Такі ж, по суті,
Побратими жаских висот.
Із віддалини Дедала чути:
«О сини! Не летіть до сонць!»
Ну, а ми ще й як завинили:
До безтями влюбились в рух!
...І на чорта здалися крила,
Якщо ними туряти мух!
Воскові крапельки, як віхи,
На стежках до сердець, в красу
Ми повісим сльозами втіхи,
Осяваючи щирість всю.
Ми напоїм дерева дужі,
Щоб зросли міщухам на страх,
Щоб полізли, сліпі, байдужі,
До небес по товстих гілках.
І вони закричать, мов діти,
Як побачать: вгорі кружля.
І по-людськи почнуть радіти,
І дізнаються: є земля!

* * *

На те він і ворогом зветься, щоб ятрить душу петроху.
Ти на слова не зважай! Хвойді заціпить колись.
А тут щирий брат напоумив.
Даремно зачмихав, їй-богу.
Вчись відрізняти укуси гадюки й бджоли!

Скільки знали руки
Камінчиків-цеглинок!
(Приска, мов гадюка,
Під кельмочкою глина).

Все муруеш десь ти,
Бо в хатах грубок мало...
(Вісім раз по десять
Зозуля накувала).

Ой, біленький-білий,
Березовий до вилиць.
(Плечі, наче крила,
До шиї приліпились).

«...Відпочиньте, тату...»
«...Дідусю, хоч полежете...»
(Бороду, мов ватру,
Висвічував до решти).

Тільки півень крикне,—
Людинка за коvezку.
(Сонце сходить гарне,
Воно йому ровесник!)

Є рослинка подорожник,
Невиразна і маленька.
Зеленіє на Вкраїні
При землі і при дорозі.
Під копитами листочки,
Під колесами й ногами,
Ціле літо топчуть люди
Подорожні подорожник.
А рослинка непокірна,
Вольова і дуже вперта,
Ніби виклично гукає:
«Ні! Не здамся! Жити буду!
Це моя земля одвіку,
Це мої шляхи-дороги,
Це мені сміється сонце
І веселка промениста...»
Я люблю її зухвалість,
Я люблю її живучість.
Так би всі в житті кохались
І трималися свого!

Брикливі молоді слова,
Мов коні дикі, неприручені.
Я ними вже навек замучений,
Я — під копитами трава.

Красиві огирі гривасті
Злітають дибки — буйний сказ!
То схарапудяться ураз...
Тримайся! Бо недовго й впасти.

Я знаю: їх не запряжу,
Не загнуждаю, не зрабую...
Та золоту весільну збрую
Нащось ревниво бережу...

Дзеркало — найвище твоє небо,
А кокетство й хитрість — два крила.
Не душа, а пудрениця в тебе,
Що в ній відкривать?
Вітерець повіє і розвіє,
Тільки порох, тільки пилюга...
Ах, та пудра! Кучері білють.
Краще будь закрыта, дорога!

* * *

Я неправду сказав, що кохаю тебе.
Ти була у той вечір красива,
І в очах щось цвіло голубе-голубе,
І солодкої казки просило.

Не прогнівайся, друже, за слово пусте.
Стільки цвіту з вишень облітає!..
Я неправду сказав, що кохаю тебе,
Але правди і досі не знаю.

А ви, як я, щасливі, о люди?
Хоч тим, що в любій сторонці
З вас кожен гордо може гукнути:
«Я бачив сонце!».

Хіба цього вам не забагато?
Чи й треба більшої дози?..
Щоб серце стрепенулось крилато,
Промінчика досить!

П'янкої ласки лагідний крайчик,
Краси краплинку вдихнути —
І можна знову райдуг гарячих
Дороги гнути!

І можна знову кроком широким
Кресати радісні будні.
Весни — дванадцять місяців року.
А решта — грудні...

Перед боєм*

Драматична поема

Олекса Довбуш

Це маєш Чорногору!.. Глянь, як гарно,
Як високо, яке просторе небо!
Студеним віє з-під легкої хмари,
Вже й сонечко хлюпочеться у ній,
Неначе молода грайлива чічка...
Чи і тобі так любо, як мені?

Олексик

Йой, дуже! Гедьо!..

Олекса Довбуш

Я втішений подвійно... Недаремно
Вітець намуляв плечі, несучи
Тебе на трон опришків. Тута—воля.
Вдихни її, бо ти зростав на долах,
Вбери очима, серденьком розбійним...
Запам'ятай, нічого не забудь.

Олексик

Ми будемо аж через ціле літо
На полонині? То вважай—я згоден!..

* Дія відбувається в Австро-Угорщині в кінці XVIII сторіччя.

Олекса Довбуш

Гей, то би добре! Та не можна.
Тебе я викрав в неньки лиш на днину,
Щоб показати це казкове тло...
На вступах до життя ти мусиш знати,
Що є на світі сяючі вершини,
І кожному їх легко досягнись,
Аби не був породжений як вуж...

Олексик

Я теж піду в опришки! Два пістолі
За чересом носитиму й чепелик...
На себе вдягну ладні крашаниці
Ще й чорний капелюх з пером павиним,
Такий, як в тебе...

Олекса Довбуш

Ха-ха, ох-ох! Мій красний гайдамачку,
Ано-ко, прихилися... Чом не легінь!
Таж носиком грудей мені дістав.
Коби то борше виростав угору...
Ми вчиним безголів'я всякій мерзі...
Замає топірець, неначе прапор...
За нами підуть всі убогі люди...

Олексик

То правду кажуть, що в коморах ляцьких
Сам дідько не зрахує срібла-злота?

Олекса Довбуш

Нам рабувати, синку, не подоба.
За інші скарби треба купно дбати,
Та вивести з неволі Україну,

Щоб хлопська правда панувала владно,
Щоб не глумились добрії сусіди,
Не збиткували над коханим словом...
Ти крихітний... Збагнеш колись, напевно,
Що діється у рідному краю:
Тут чужоземці кубляться щосили,
Коріння, мов гадюччя, запускають.
У наші душі... Ми як в павутинні,
Що в'ється, мов курмей... Із кожним роком
Все грубше путо наоколо шиї,
А люди тільки ляпають вухами...

Олексик

Той мотуз... де він? Чом його не бачу?
Якби завидів — тирх! ножем, та й вже.

Олекса Довбуш

Він неухвитний... Але тим страшніший,
Що ми його, сліпці, не помічаєм
І з любовістю осмішуем себе
В очах народів вольних...

Олексик

Ми смішні, як блазні?

Олекса Довбуш

Ає! Бо плюємо собі у жменю
Та дякуем либонь усіх за ласку.
Бодай пожитки смерти... Бідка впала
І не дається скинути з рамен,
Але ж на бідку всякі є оруди.

Олексик

А чом пан-біг не допоможе людям?

Олекса Довбуш

Немає бога! Він давно продався
Кривавим зайдам... Править чорну службу
На збитки українцям, на біду...
Тож хай мені простить це святогудство.

Олексик

Лінюх він! Злодій! Як йому не сором
Байдужим бути до людського лиха!
Давай на нього приготуєм трійло,
Щоб гигнув, як кутюга...*

Олекса Довбуш

Дотепну кару вигидав... Чей будем
Те зілля кип'ятити в лютім серці
Вогнем з пістолів... Любчику, бери
У ручку зброю... Лучимо у тоту
Замшілу каменюку на скалі...

Олексик

То каня причаїлася дзьобата,
Вона так хижо зиркає довкіл.
Думкує про поживу... О, злетіла!
Мало-м сі не вбив її одразу.

Олекса Довбуш

Так ось воно, роковане вагання
І наслідки його! Ніколи не встигаєм,
Там, де фортуна, бавлячись, жбурне
Нам яблучко до рота... Ніби просто
Людині писок хутко розімкнути,
А щось воно віками не виходить.
Де треба звивно, блискавично діять,

* пес (гуцульське).

Там «що?» і «га?», освячене, ліниве.
Коли ж фортуна укладеться спатки,
Ого, тоді ми скачем, як цапки,
Мовляв, дивіться, скільки маєм спириту!
Стараємось аж надто пусто-дурно.

Олексик

Я завинив...

Олекса Довбуш

Це не про тебе, синку.
Ти в мене одчайдух! Ти— яблунька моя.

Олексик

Гетьмане-батьку, чуеш? Трембітають
На тотій полонині...

Олекса Довбуш

Чую... Лихо...
Тривожні звуки... Певно, підсідають
На наші хлопці смоляки паскудні.
Так, так... Мої кохані побратими
Вже гасять ватри... Бачиш, ген, на ґруні?
Як бартками в повітрі помагають...
Іван Бойчук із кріса вгору стрілив...
Біжать сюди...

Олексик

Він щось страшно гукає...
Але трембіта вуха затопила.

Олекса Довбуш

Мій хлопчику, ходім... Зостанешся в печері.
Візьми пістоль. Повернемося хутко...
Ну, що там, Йване?

Іван Бойчук

Пане-втамане, зрада! Утікаймо!
На Чорногору полк кінноти мчить.

Олекса Довбуш

То кажеш — полк? Яка мізерна кількість!
По сотці на опришка — та й уже.

Іван Бойчук

Ватаже! Ти глузуєш?

Олекса Довбуш

Анітрохи.

На Стіг рушаймо. Добра є признака.
Як сонце красне на ялицю сяде,
Доскочимо міжгір'я... В хвіст ударим.
Потуримо, як вівці у безодню.
Падіння їхне пролунає громом
Понад Карпати і на Чорне море.
А ми із Чорногори загукаєм:
«Берітеся за бартки, добрі люди,
Воздвигнем України світлий храм!...»

Чорнобривці

Віршована драма на одну дію

Леся Українка

Вже западає день. Блакитним смутком сяють
Далекі гори. Знов підносить вечір
Глибокий, свіжий келих прохолоди
На рушничкові оксамитних тіней.
Спи, дядечку. Спочинь...
Тобі насняться, певно, чорнобривці,
Що привезла колись я з України
І посадила під твоїм вікном...
Вигнанче славний! Як радів ти їм,
Як щиро плакав, мов дитя, сказавши:
«Коли вони розквітнуть, я помру...»
Всі вражені були тим дивним жартом,
А вірний учень твій Іван Шишманов
Впав на коліна перед світлим ліжком
І, руки заломивши, загукав:
«Не віддамо тебе нікому, батьку!
Ти ж сам навчав нас про живе гадати,
Мечами порозбурхаємо дзвони.
Ще збудимо громаду ми оспалу,
Ще зануртує весело Дніпро...»
Ти осміхнувся, але якось гірко.
Примружив очі. Мов гранітна брила,
Чоло мінилось... Мріяв Драгоманов! *
Відтоді квіти стали чимсь фатальним,

* Михайло Драгоманов — дядько Лесі Українки.

Бо тільки й мови: «Подивися, Лесю.
Чи ще не зав'язались чорнобривці...»
І я спроквола до вікна ступаю,
І боляче, і страшно так мені...
А пуп'янки ось-ось залопушаться
Барвистими, дзвінкими пелюстками...
Я в розпачі...

Михайло Драгоманов

Це ти, Лесюню? Як я довго спав!
Не пам'ятаю... Може, навіть вічність
Душа моя витала понад степом
І дослухалась пісні кобзарів...
Там все буяло... Музика небесна...
Корогви рідні... Стовпище народу...
Я з подивом довкола оглядався
І не побачив чужоземних зайд,
І вперше вільно, радісно зітхнув...

Леся Українка

Мій дядечку! Твоє сон либонь пророчий...

Михайло Драгоманов

О боже! Дай одну їм правду,
Незрячим познімай з очей полуду...

Леся Українка

Настане час... Грядуть вже молоді
Із ненькою у серці... Буде битва!
Воскресне з мертвих дужа Україна...
Європа замилується, весь світ...

Михайло Драгоманов

Цвістимуть чорнобривці...

Леся Українка

Французи кажуть у дотепній формі:
«Побачити Неаполь й можна вмерти»,
Але не нам, убогим могіканам,
Так власним легковажити життям.
На свій копил перемайструем фразу:
«Побачити, щоб бачили нащадки...»

Михайло Драгоманов
Месіанство? Не сподівався від тебе...
А втім, продовжуй...

Леся Українка

Хто палко виправдовується, дядьку,
Той тільки звинувачує себе...

Михайло Драгоманов
Чого ж ти хочеш?

Леся Українка

Я? Поступу вселюдського... Це — прапор,
Але на ньому образ той, єдиний...

Михайло Драгоманов
У голосі твоєму, як любисток,
Вчуваються негармонійні ноти,
І запал твій мені не зрозуміть.
Без крові, без насильства, поступово,
Через вогонь моральних протиріч
Людина дійде до вершини щастя...

Леся Українка

Даруйте! Слимаковою ходою,
Як в житті святих!..

Михайло Драгоманов
Розїхались на два шляхи!..

Леся Українка
Але одне одного добре видно!

Михайло Драгоманов
І все ж далеко...

Леся Українка
Бо я волію запускати списа
У ворога конкретного свого...

Михайло Драгоманов
Так ось які ви, квіти молоді!

Леся Українка
Тут — діалектика...

Михайло Драгоманов
Я серцем з вами, та думками — ні,
Мій обрій — ширше...

Леся Українка
То либонь здається... У тенетах
Ви історичних догм, бо загубили нитку,
Не Аріадни, а свого народу...

Михайло Драгоманов
Жорстокий вирок!

Леся Українка
Ні, не мені виносити його,
Я не про тебе, дядечку... Про інших...

Твій світлий геній осінив мене.
Схиляюся...

Михайло Драгоманов

Хоч боляче, та вдячний я тобі...
Ти щиро, як належить українці,
Сказала все... Я кров по краплі лив
На колесо чуже, бо прагнув руху...
Аби крутилось, не було мертвоти.
Крутилася земля, і думка мчала.
Крутилася... А може — це крутість?
Неусвідомлене? Вкраїнонько, прости!..

Леся Українка

О, пожалій, як не себе, то нас!

Михайло Драгоманов

Квітують чорнобривці...

Палаючі руки

Балада

Йдуть етруски! Йдуть етруски!
Стали колом табори...
Де ви, гуси, білі гуси —
Хто врятує бідний Рим?
Цар Порсенна осоружний
Посадив чуму за стіл.
День і ніч над містом кружить
Хмара смерті — злива стріл.
Скоро, скоро рідну браму
Чобіт ворога попре...
Хліб і мову вже забрали
На сто років наперед.
Найстаріший просить слова.
Ледве голос шелестить:
«Щоб була країна знову,
Треба нам царя убить!
То двобій страшний, нерівний,
Та славетний поготів...»
Із юрби виходять рвійно
Триста ладних юнаків.
А між ними — сонцем сяє,
Білі кучері до пліч:
Красень Муцій. «Я, — гукає, —
Рушу ворогу навстріч...
За вітчизну тіло й душу
Навіть з радістю віддам.

Ось кинджал, і ним я мушу
Заколоть Порсенну сам...»
...Понад муром, понад ровом,
Наче блискавка, шугнув.
В небі Янус бавивсь громом,
Кумачеві дуги гнув...
На горі горить багаття,
Золотих наметів тьма.
І злітає з уст прокляття:
Муцій зброю підійма.
Тільки лило! Хлопець сплутав.
Впав не цар, а писарчук...
Буде кара, буде люта.
Налетіла зграя рук.
Вже ведуть його під бубон
До жаровні, на вогні...
О далекий брате любий!
Передай в безсмертя гнів.
Як побачив він Порсенну,
Серце краялось навпіл.
В пику плюнув би мерзенну,
Затоптав, як падло, в діл.
Кат уможувавсь на троні,
Ніжно в очі процідив:
«Хто ти? Звідки, дивний хлоню?
Як потрапив ти сюди?
Хто з тобою там, у Римі,
Присягався вбить мене?»
«Маю триста побратимів!
Ще тобі скажу одне:
Називати їх не стану»,—
Мовив Муцій гордо враз.
...З надвечір'я до світанку
Жар розбурханий не гас,

На вогонь поклали руки,
Щоб добути хоч слівце.
Додавали списом муки
І дивилися в лице.
Але й він очей не зводив
З осоружного царя.
У диму чарівна врода,
Пальці вже, як віск, горять.
І на мить йому здалося:
Перед ним — дводзьобий птах,
Що його вітчизну й досі
Перетворює на прах.
Кинувсь люто, кинувсь прямо,
Полетів крізь рев і виск.
Пломеніючи руками,
Шию ворогові стис.
Хватка мертва! Мертвий Муцій,
Та обійми вогняні
Не погаснуть...
Революцій —
Маяки вони ясні!

Ех, якби-то наше поле	3
Коли згоряє залізо	5
О, як яскраво світиш, слово	6
Щось ніжно в полі шелестіло	7
Із щемливим смутком...	8
З далеких країв прилітають щодня літаки	9
Я люблю казково-ненормальних	10
Сумно мені, як побачу...	11
Скороспілим яблуком упало	12
Щастя! Його вже я, друзі, зустрів	13
Вже хочеться судить по-філософськи	14
Як жили мої поляни...	15
Міщух... Він любить в річці мул	16
Цураєтесь свого, глузуєте із нього?	17
Задихаються в побуті	18
Пливе мое кохання, мов рибка по Дунаю.	19
Самітне вогнище в степу	20
Круг сонця мчала велетенська куля	21
Ні, ти давня, як море і кров	23
Приїжджає мати	24
Білий локон. Біле море. Білий лебідь...	25
Дуже добре, що буває	26
Стрілися очима	27
Я знаю справжню мужність	28
Ровесники! Сини грозових літ...	29
Я один... Похмура завірюха	30
Коли жінок цілуємо жагуче.	31
Повдягали чорти	32
Ревматизм викручує ноги, мов перевесла	33
Душа співця не має ватерлінії	34
На прилавок юної Зими	35
Бери мене, мов яблуко достигле	36
Муко моя! Радість моя!	37
Сидів у клітці, в готельному лементі...	38
Розступились кам'яні	39
Душа, мов келих, повна-повна	40
Все крається навпіл	41
Розгублена, простоволоса, ти кликала і про- клинала	42
Любов! Уже ти за порогом	43
Щось вночі довбало віконце в небі	44
Натомлена розкошами кохання	45
В космічний вік, ідилія — воли	46
Як багато краси! Як багато спокуси!	47
Дід Мороз через гори потопає	48
У княжому палаці — дитсадок	49
З парасолькою барвистою	51
Прожити хвилю більше	52
За селом — червоне соло	53
Сниться море мені	54
Не треба простоти	55
Коли тебе горе спіткало в путі	56

Сині очі з поволокою	57
Були боги і на землі, і в небі	58
Ви думали, що вже нікого	59
Мільярди зір потухли, відцвіли	60
Хатня зіронька світилася	61
Якщо ти вмієш думати хоч трохи	62
Коли горить тайга і полум'я шалене	63
Велетні жадають відпочинку	64
Мене втомили ці низькі будови	65
Ох, як я завинив перед тобою!	66
На всю тебе таку, мов вирізьблену з сонця	67
Затишне огнище у полі, край села	68
Розумію тебе. Ікаре	69
На те він і ворогом зветься...	70
Скільки знали руки	71
Є рослинка подорожник	72
Брикливі молоді слова	73
Дзеркало — найвище твоє небо	74
Я неправду сказав що кохаю тебе	75
А ви, як я, щасливі, о люди?	76
Перед боєм. <i>Драматична поема</i>	77
Чорнобривці. <i>Віршована драма на одну дію</i>	83
Палаючі руки. <i>Балада</i>	88

Данько Николай Михайлович

КРАСНОЕ СОЛО

Стихи

(На украинском языке)

Редактор Є. П. Кокорева

Художник А. Ш. Грубман

Художній редактор С. А. Павлов

Технічний редактор М. І. Лиманова

Коректор З. О. Роженко

Здано до набору 24/XI 1966 р. Підписано до друку 19/I 1967 р. Папір 70 x 90¹/₃₂. Папер. арк. 1.43. Друк. арк. 2.87. Ум.-друк. арк. 3.36. Обл.-вид. арк. 2.33. Вид. № 169. БЦ 50043. Зам. 4-2081. Тираж 6000. Ціна 14 коп. Т. П. 1967 — 349.

Видавництво «ПРАПОР».

Харків, вул. Дзержинського, 3.

Друкарня видавництва Харківського обкому
КП України, Харків, Сумська вул., 13.